

Banca Națională
a Moldovei

RAPORT CU PRIVIRE LA REZULTATELE MONITORIZĂRII (OVERSIGHT) INFRASTRUCTURII PIEȚEI FINANCIARE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Trimestrul III 2019

CUPRINS

Lista abrevierilor.....	3
Sumar.....	4
1. Sistemele de plăți și decontări de importanță sistemică din RM.....	6
1.1. Sistemul automatizat de plăți interbancare	6
1.2. Sistemul Depozitarului central unic al valorilor mobiliare	11
2. Instrumentele de plată.....	14
2.1. Cardurile de plată	14
2.2. Transferul de credit.....	25
2.3. Debitarea directă.....	27
2.4. Sistemele automatizate de deservire la distanță.....	28
3. Remiterile de bani.....	30

Lista abrevierilor

BNM	Banca Națională a Moldovei
CBN	Certificate ale Băncii Naționale a Moldovei
CNP	Card not present
OS	Obligațiuni de stat cu rata fixă a dobânzii
OSF	Obligațiuni de stat cu rata flotantă a dobânzii
RM	Republica Moldova
SADD	Sistem automatizat de deservire la distanță
SDCU	Sistemul Depozitarului central unic al valorilor mobiliare
Sistemul CDN	Sistemul de compensare cu decontare pe bază netă
Sistemul DBTR	Sistemul de decontare pe bază brută în timp real
Tranzacții OTC	Tranzacții Over The Counter
Tranzacții BVM	Tranzacții la Bursa de Valori a Moldovei
VMC	Valori mobiliare corporative
VMS	Valori mobiliare de stat

Sumar

Raportul cu privire la rezultatele monitorizării (oversight) infrastructurii pieței financiare reprezintă o analiză a indicatorilor sistemelor de plăți și a instrumentelor de plată, a tendințelor înregistrate pe parcursul trimestrului III al anului 2019, precum și a perspectivelor de evoluție a acestora.

În calitate de administrator al **SAPI**, pe parcursul trimestrului de referință, Banca Națională a Moldovei a monitorizat continuu activitatea participanților la sistem, a parametrilor funcționali și tehnici ai SAPI în scopul asigurării funcționării stabile și eficiente a acestuia. Disponibilitatea sistemului a constituit 100 la sută, iar incidente majore în măsură să afecteze activitatea participanților și procesele critice ale SAPI nu au fost înregistrate.

Rata de concentrare (calculată ca sumă a celor mai mari cinci cote individuale de participare în SAPI din perspectiva ordinelor de plată decontate în numele clienților) a constituit 75,9 la sută ca număr de plăți decontate și 77,3 la sută ca valoare.

Pe parcursul ultimilor ani s-a constatat o tendință de creștere a ponderii transferurilor ordinare în totalul plăților inițiate de către participanți în numele clienților, în defavoarea plăților bugetare, ceea ce poate fi perceput ca o înviore a activității economice a persoanelor juridice.

Analizând distribuția plăților în SAPI, în funcție de valoarea tranzacției, observăm prevalarea plăților de mică valoare. Astfel, 40,6 la sută din numărul plăților procesate în sistemul CDN au valoarea sub 1 000 de lei, în timp ce 33,3 la sută din plățile procesate în DBTR au valoarea sub pragul de 50 000 lei.

Operațiunile de decontare în **sistemul DCU** s-au derulat în condiții de siguranță, eficiență și timp. Conform datelor prezentate de DCU în trimestrul III 2019, cea mai mare parte din valoarea ordinelor de transfer decontate prin sistemul DCU au constituit *emisiunile CBN* (45,0 la sută) și *răscumpărările VMS și CBN* (47,6 la sută).

În contextul desfășurării procesului de transmitere a tuturor registrelor către DCU, reamintim că, până la 15 decembrie 2019, societățile de registru și emitenții care țin registrul deținătorilor de valori mobiliare de sine stătător au transmis către DCU registrele deținătorilor de valori mobiliare ale entităților admise spre tranzacționare pe piața reglementată și în cadrul unui sistem multilateral de tranzacționare, altele decât bănci și societăți de asigurare.

Pe parcursul trimestrului III 2019, **indicatorii activității cu carduri de plată** și-au menținut tendința de creștere, numărul cardurilor aflate în circulație majorându-se cu 3,9 la sută față de aceeași perioadă a anului precedent, iar numărul plăților fără numerar efectuate și-a menținut trendul puternic de creștere, cu 53,0 la sută față de perioada similară a anului precedent.

În funcție de condițiile emiterii, cea mai înaltă rată a cardurilor active (de 63,4 la sută) o înregistrează cardurile sociale. Din totalul operațiunilor efectuate cu cardurile emise în Republica Moldova, operațiunile domestice reprezintă 82,4 la sută.

Ponderea **transferului de credit** electronic inițiat de către bănci în numele clienților a rămas practic la nivelul trimestrului III 2018, constituind 69,9 la sută, ceea ce reflectă gradul de digitalizare a serviciilor de plată în RM.

Debitarea directă rămâne a fi un instrument slab utilizat pe teritoriul RM, fiind folosit exclusiv pentru plățile intrabancare. În acest sens, remarcăm că numărul total al utilizatorilor acestui instrument de plată la finele trimestrului III 2019 a constituit 7,1 mii persoane.

În ceea ce privește utilizarea **sistemelor automatizate de deservire la distanță (SADD)**, constatăm o majorare a numărului deținătorilor SADD de la finele trimestrului III 2019 comparativ cu perioada similară a anului precedent, care se datorează creșterii considerabile a utilizatorilor sistemelor de tip mobile-payments, în contextul lansării mai multor aplicații mobile de către prestatorii de servicii de plată în ultima perioadă și promovarea intensă a acestora, cum ar fi: MAIBank, Fincompay, MICB Mobile banking, VB24 Mobile, precum și a creșterii constante a utilizatorilor înregistrați în cadrul sistemelor de tip internet-payments. La nivelul sistemului bancar, ponderea deținătorilor activi în cadrul SADD a constituit 29,1 la sută, iar la nivelul PSP nebancari acest indicator a reprezentat 6,1 la sută.

Pe parcursul trimestrului III 2019, pentru recepționarea/ expedierea **remiterilor de bani** de către persoane fizice au fost utilizate 9 sisteme de remitere de bani, 5 servicii de remiteri de bani prin sisteme bilaterale, precum și rețeaua SWIFT. Sistemele de remiteri de bani au înregistrat cele mai substanțiale fluxuri ale remitterilor recepționate în RM, prin intermediul cărora a fost procesată 88,0 la sută din valoarea totală a remitterilor intrate în țară.

1. Sistemele de plăți și decontări de importanță sistemică din RM

Banca Națională supraveghează sistemele de plăți și decontări, precum și alte componente ale sistemelor de plăți din RM, a căror funcționare eficientă este esențială pentru stabilitatea financiară, pentru implementarea politicii monetare și promovarea încrederii publicului în efectuarea plăților fără numerar.

Sistemele, o întrerupere în activitatea cărora ar putea periclita siguranța și stabilitatea sistemului de plăți și/sau a piețelor financiare, sunt considerate a fi de importanță sistemică. Dintre sistemele ce cad sub incidența supravegherii realizate de BNM, conform atribuțiilor sale, au fost desemnate două sisteme de importanță sistemică.

Sistemele de importanță sistemică care cad sub supravegherea BNM:

Sistemul automatizat de plăți interbancare (SAPI)

- sistem prin intermediul căruia sunt efectuate plățile interbancare în MDL pe teritoriul RM, administrat de Banca Națională

Sistemul Depozitarului central unic al valorilor mobiliare

- sistem de decontare al valorilor mobiliare, aflat în administrarea „DEPOZITARULUI CENTRAL UNIC AL VALORILOR MOBILIARE” S.A.

1.1. Sistemul automatizat de plăți interbancare

Tendințe generale	
Numărul participanților	17 participanți
Decontarea în DBTR a echivalentului PIB-ului anual (indicator anual)	43 zile operaționale
Disponibilitatea sistemului	100%

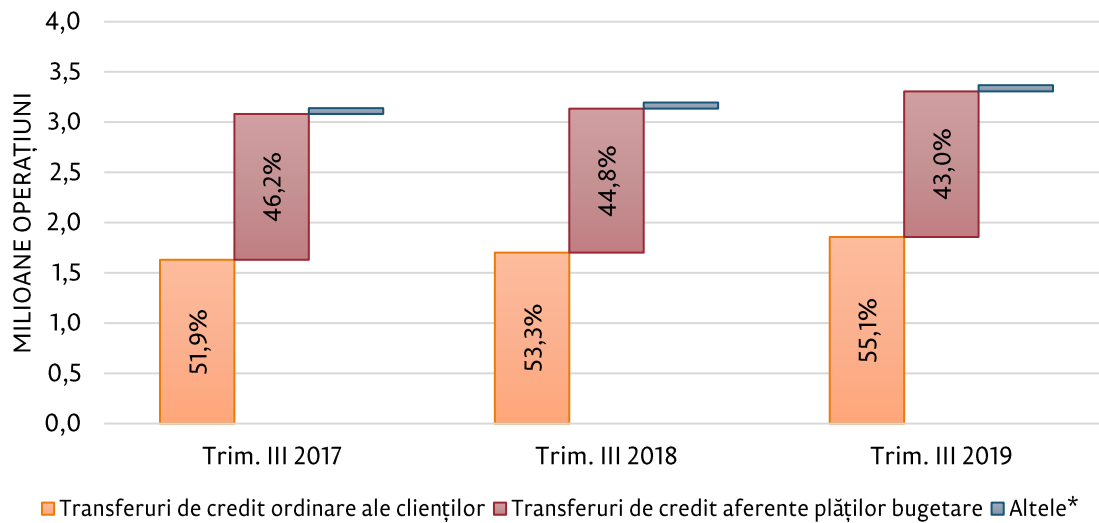
Plăți trim. III 2019	Număr	Valoare
DBTR	339 192	211 249 332 146
<i>Retail*</i>	333 407	68 311 741 063
<i>Non-retail*</i>	5 785	142 937 591 084
CDN	3 034 770	16 982 598 602
Total plăți	3 373 962	228 231 930 748
Medii zilnice		
DBTR	5,1 mii	3,2 mld.
<i>Retail</i>	5,1 mii	1,0 mld.
<i>Non-retail</i>	88	2,2 mld.
CDN	46,0 mii	257,3 mil.
Valoarea medie a tranzacției		
DBTR	622,8 mii	
<i>Retail</i>	204,9 mii	
<i>Non-retail</i>	24,7 mil.	
CDN	5,6 mii	

*tranzacții retail - transferuri inițiate de către participanți în numele clienților (transferuri ordinare, transferuri aferente plăților bugetare, percepere incontestabilă care se referă/nu se referă la bugetul public național, debitare directă aferentă serviciilor guvernamentale, alte transferuri);

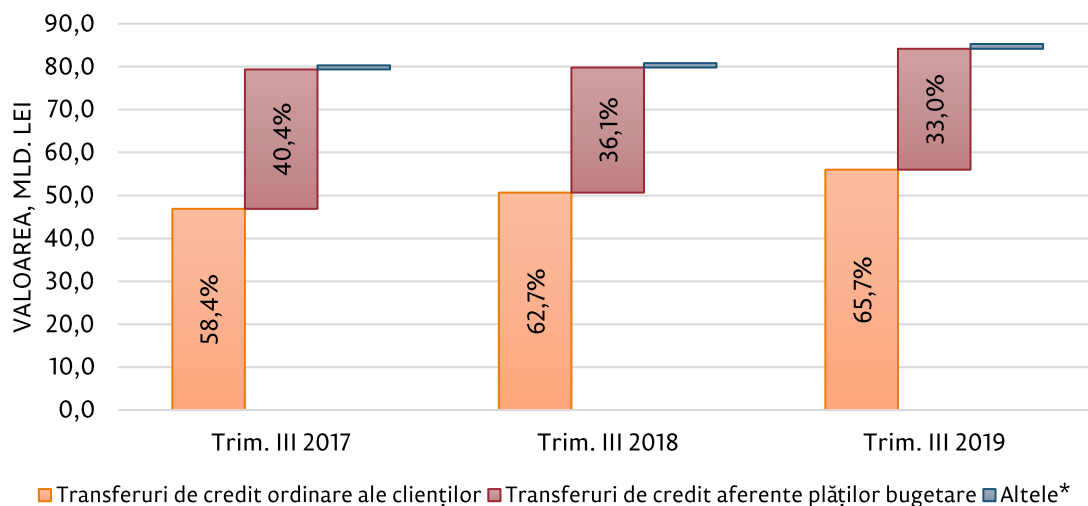
*tranzacții non-retail - transferuri inițiate de către participanți în nume și pe cont propriu (operațiuni de eliberare a numerarului, operațiuni cu valori mobiliare pe piața secundară, operațiuni cu valori mobiliare și de politică monetară, transferuri de credit ordinare interbancare, transferuri privind depozitele "overnight", alte transferuri)

Transferurile inițiate de către participanți în numele clienților constituie **99,8 la sută** din numărul plăților efectuate prin SAPI și doar **37,4 la sută** din valoarea totală a transferurilor efectuate în SAPI în trimestrul III 2019 (62,6 la sută fiind preponderent operațiuni monetare).

Diagrama 1. Numărul documentelor de plată inițiate de către participanți în numele clienților

Diagrama 2. Valoarea documentelor de plată inițiate de către participanți în numele clienților

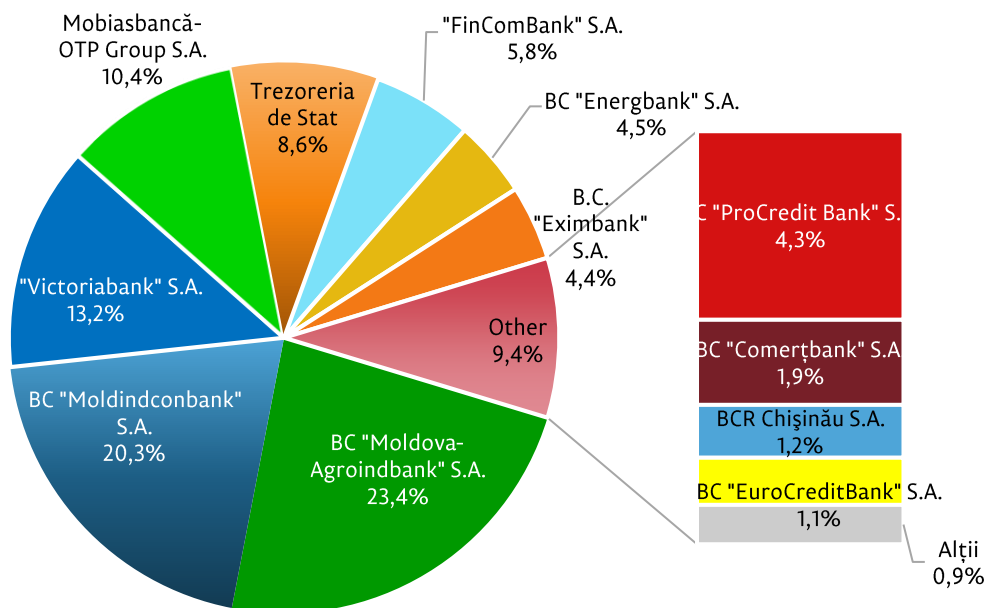
*Altele - Restituirea sumei în mod eronat, Achitarea serviciilor prestate de BNM în cadrul SAPI, Perceperea incontestabilă (care nu se referă la plățile în bugetul public național), Perceperea incontestabilă (care se referă la plățile în bugetul public național), Transferuri programate, Debitarea directă aferentă Serviciului Guvernamental de Plăți Electronice).

Din diagramele prezentate mai sus se constată că transferurile de credit ordinare ale clienților dețin o pondere tot mai însemnată față de transferurile de credit aferent plăților bugetare, ceea ce se apreciază pozitiv.

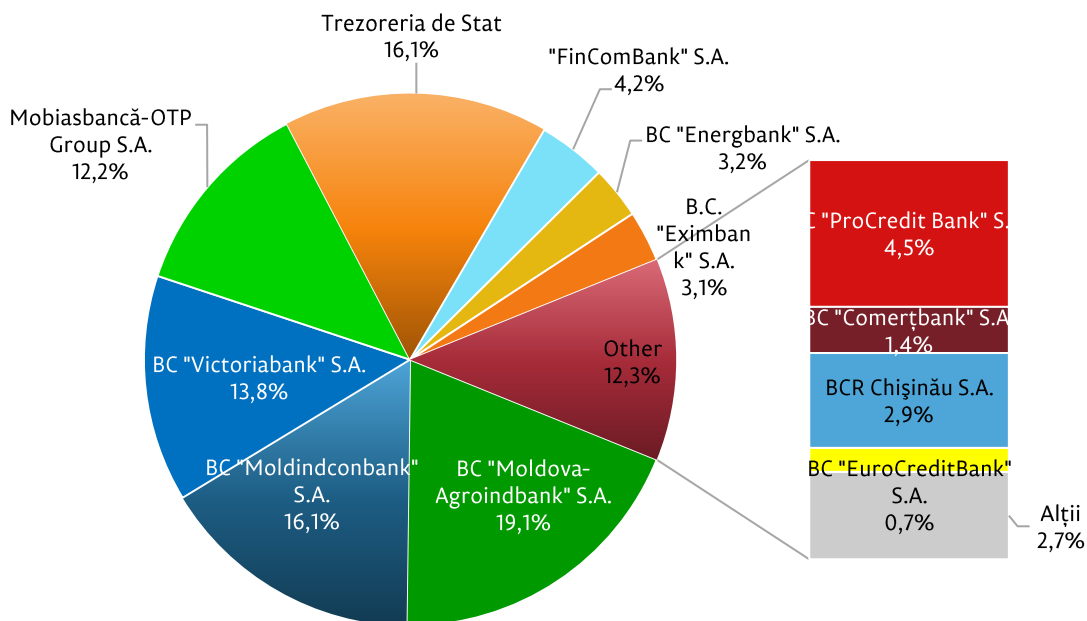

Diagrama 3. Numărul și valoarea documentelor inițiate de către participanți în numele clienților

Ponderele participanților în SAPI, după numărul plăților, trimestrul III 2019

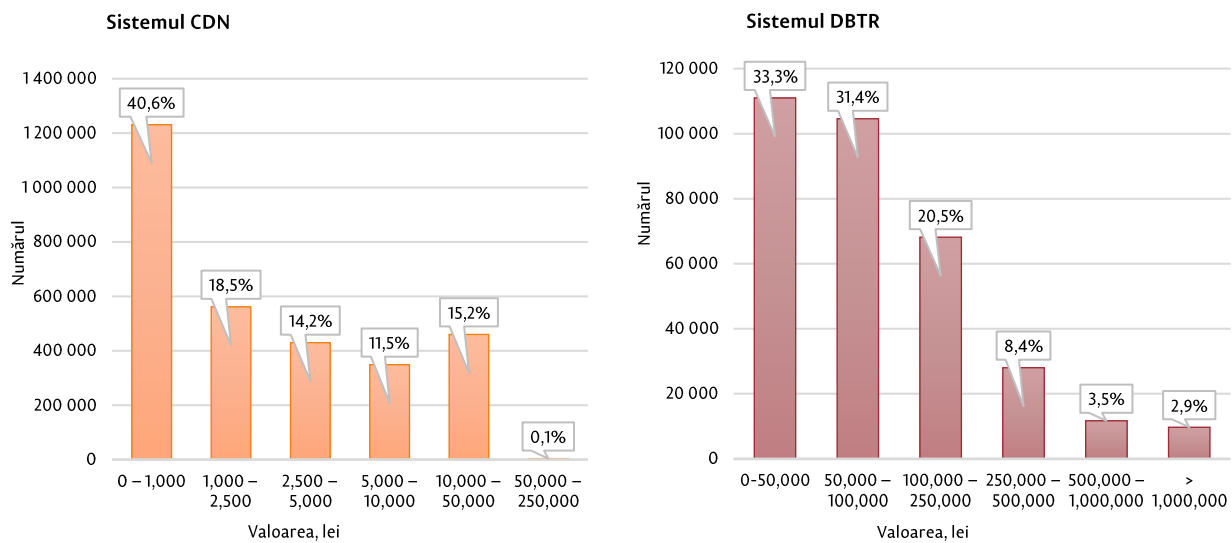

Ponderele participanților în SAPI, după valoarea plăților, trimestrul III 2019

Rata de concentrare (calculată ca sumă a celor mai mari cinci cote individuale de participare din perspectiva ordinelor de plată decontate) a constituit 75,9 la sută ca număr de plăți decontate și 77,3 la sută ca valoare.

Diagrama 4. Distribuția numărului de plăți în SAPI, în funcție de valoarea tranzacției, trimestrul III 2019

1.2. Sistemul Depozitarului central unic al valorilor mobiliare

La finele trimestrului III 2019, în cadrul sistemului DCU erau înregistrați 20 de **participanți**, dintre care:

-
- Banca Națională a Moldovei;
  - 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei;
  - Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar;
  - 7 societăți de investiții (din mai 2019, în contextul lansării activității DCU în cea de a II-a etapă – Operațiuni cu valori mobiliare corporative).
-

Totodată, la finele lunii septembrie 2019 în cadrul sistemului DCU erau înregistrați 28 de **emitenți**:

-
- Banca Națională a Moldovei;
  - Ministerul Finanțelor;
  - 26 societăți pe acțiuni¹.
-

Menționăm că, în conformitate cu *Legea nr. 234/2016 cu privire la Depozitarul central unic al valorilor mobiliare*, până la 15 decembrie 2019, societățile de registru și emitenții care țin registrul deținătorilor de valori mobiliare de sine stătător au transmis către DCU *registrele deținătorilor de valori mobiliare ale entităților admise spre tranzacționare pe piața reglementată și în cadrul unui sistem multilateral de tranzacționare, altele decât bănci și societăți de asigurare*.

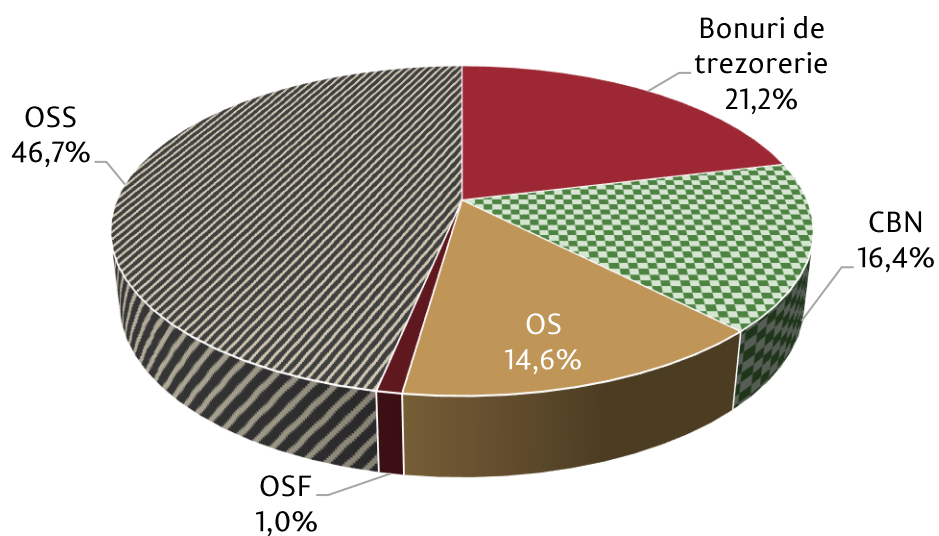
Servicii de înregistrare a valorilor mobiliare prestate de DCU

La finele lunii septembrie 2019, în SDCU erau înregistrate 238,4 mil. valori mobiliare de tip VMS și CBN la valoarea nominală de 28,0 mld. lei. Structura instrumentelor financiare înregistrate în funcție de tipul acestora este prezentată în Diagrama 5.

---

¹ Ținând cont că din 1 mai 2019 societățile de registru și emitenții care țineau registrul deținătorilor de valori mobiliare de sine stătător au transmis către DCU *registrele deținătorilor de valori mobiliare ale băncilor și societăților de asigurare*.

Diagrama 5. Structura instrumentelor înregistrate în SDCU de tip VMS și CBN, în funcție de valoarea nominală, la finele trimestrului III 2019

Din punctul de vedere al valorii instrumentelor înregistrate de tip VMS și CBN, structura este următoarea:

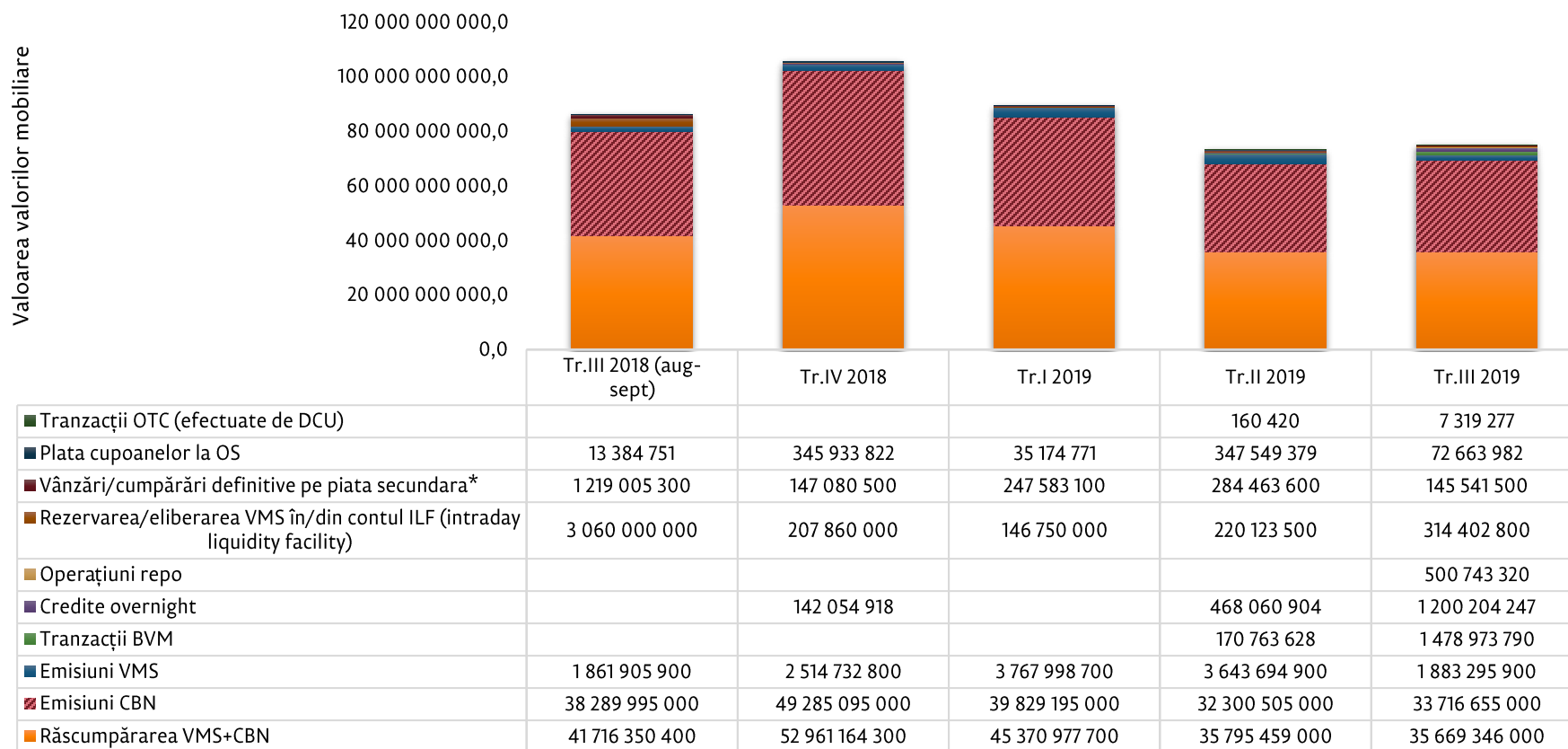
- 46,7 la sută (13,1 mld. lei) - obligațiuni de stat (OSS);
- 21,2 la sută (5,9 mld. lei) - bonuri de trezorerie;
- 16,4 la sută (4,6 mld. lei) - CBN;
- 14,6 la sută (4,1 mld. lei) - obligațiuni de stat cu rată fixă a dobânzii (OS);
- 1,0 la sută (278,3 mil. lei) - obligațiuni de stat cu rata flotanta a dobânzii (OSF).

Totodată, conform datelor prezentate de DCU la finele trimestrului III 2019, în sistemului DCU erau înregistrate 211,78 mil. **valori mobiliare corporative (VMC)**, dintre care 211,77 mil. acțiuni ordinare și 9,3 mii acțiuni preferențiale. Valoarea totală a VMC a constituit pentru perioada de referință 4,7 mld. lei, dintre care 4,7 mld. lei reprezentau acțiunile ordinare. Valoarea totală a acțiunilor preferențiale este una nesemnificativă, de 88,8 mii lei.

Servicii de decontare

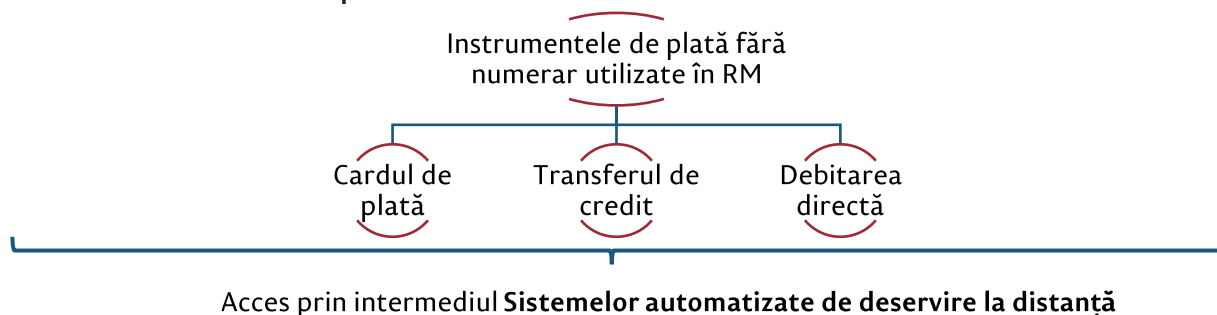
Pe parcursul trimestrului III 2019, în sistemul DCU au fost decontate 1 548 ordine de transfer în valoare de 73,5 mld. lei. Menționăm că din trimestrul II 2019 sunt reflectate tranzacțiile pe piața valorilor mobiliare corporative, cum ar fi: tranzacții bursiere, tranzacții OTC. Structura operațiunilor detaliată a se vedea în diagrama de mai jos.

Diagrama 6. Structura valorii operațiunilor decontate prin sistemul DCU

*În trimestrul III 2018, valoarea reflectată la categoria „vânzări/cumpărări definitive pe piața secundară” este mult mai mare comparativ cu alte trimestre, deoarece au fost reflectate transferurile tehnice din conturile omnibus în conturile individuale, la migrarea datelor din SIC în DCU.

2. Instrumentele de plată

2.1. Cardurile de plată

Tabelul 1. Tendințele generale ale pieței cardurilor de plată emise în RM, în funcție de principalele caracteristici

Denumirea articolului	Trimestrul III 2019		Trimestrul III 2018		Evoluția în dinamică tr. III 2019 / tr. III 2018	
	număr unit.	structura %	număr unit.	structura %	%	
Numărul de carduri aflate în circulație la sfârșitul perioadei analizate - total	1 968 334	100%	1 894 822	100%	▲	3,9%
a) emise în cadrul sistemului:						
card emis sub mărcile SPCB "Visa International"	996 608	50,6%	888 125	46,9%	▲	12,2%
card emis sub mărcile SPCB "MasterCard WorldWide"	966 539	49,1%	1 001 458	52,9%	▼	-3,5%
card emis sub mărcile SPCB „American Express”	5 187	0,3%	5 239	0,3%	▼	-1,0%
b) după proveniența mijloacelor:						
card de debit	1 924 124	97,8%	1 850 262	97,6%	▲	4,0%
card de credit	44 210	2,2%	44 560	2,4%	▼	-0,8%
c) pe caracteristica „condițiile emiterii”						
card personalizat, emis în baza proiectelor salariale	965 790	49,1%	1 013 365	53,5%	▼	-4,7%
card personalizat, emis în baza proiectelor sociale	403 021	20,5%	346 703	18,3%	▲	16,2%
card personalizat, emis în condiții generale	568 160	28,9%	508 643	26,8%	▲	11,7%
card personificat*	31 363	1,6%	26 111	1,4%	▲	20,1%
card preplătit	0	0,0%	0	0,0%		0,0%
d) pe tipul soluției tehnice						
card de proximitate (contactless)	1 238 484	62,9%	900 654	47,5%	▲	37,5%
card hibrid	718 194	36,5%	933 998	49,3%	▼	-23,1%
card cu bandă magnetică	9 131	0,5%	56 673	3,0%	▼	-83,9%
card virtual	2 525	0,1%	3 497	0,2%	▼	-27,8%
e) după tipul deținătorului						
card personal	1 955 587	99,4%	1 884 918	99,5%	▲	3,7%
card business	12 747	0,6%	9 904	0,5%	▲	28,7%
f) după gradul de utilizare						
card inactiv	895 423	45,5%	751 292	39,6%	▲	19,2%
card activ **	1 072 911	54,5%	1 143 530	60,4%	▼	-6,2%
inclusiv: salarial	569 219	58,9%	622 724	61,5%	▼	-8,6%
inclusiv: social	255 573	63,4%	265 268	76,5%	▼	-3,7%
inclusiv: general	231 019	40,7%	241 656	47,5%	▼	-4,4%
inclusiv: personificat	17 100	54,5%	13 882	53,2%	▲	23,2%

* card personificat - card de plată care este atașat la un cont de plăți și pe care nu este tipărită/embosată informația despre client.

** card activ - card de plată prin care s-a efectuat cel puțin o operațiune financiară pe parcursul unui trimestru.

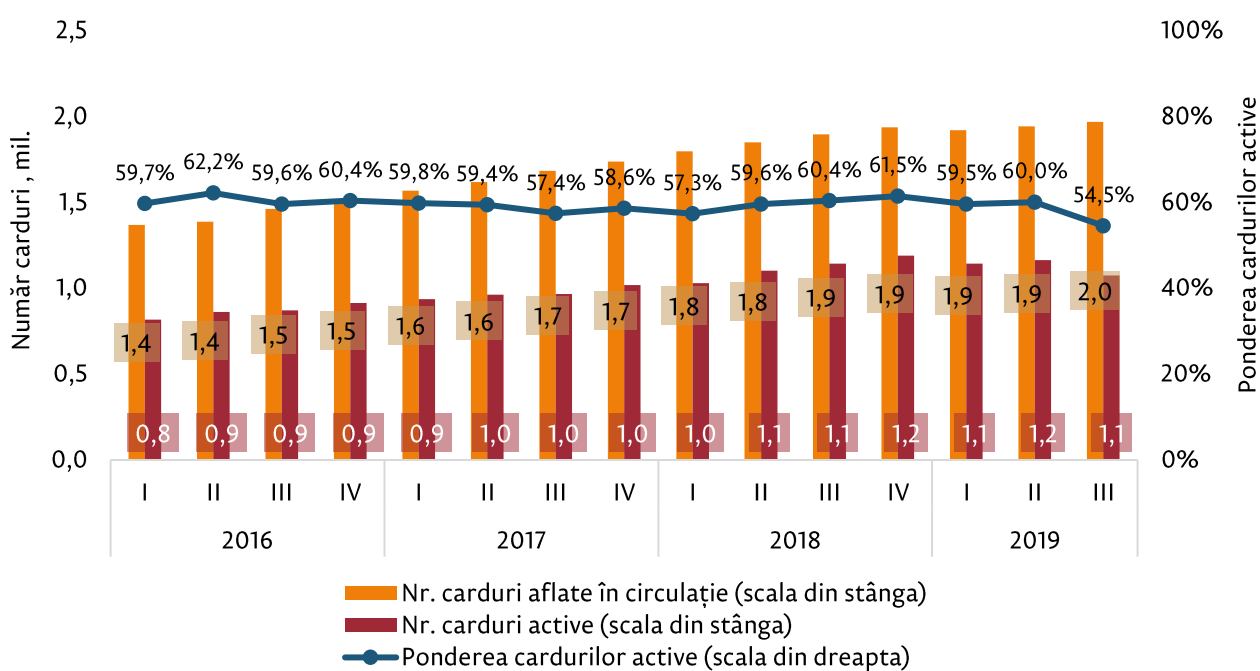
După soluția tehnică, cardurile de proximitate au constituit 89,4 la sută din numărul cardurilor emise pe parcursul trimestrului III și 62,9 la sută din ponderea totală a cardurilor deținute.

În ultimii patru ani, numărul cardurilor de proximitate s-a majorat de aproximativ 6 ori, ceea ce a contribuit la înlocuirea treptată a cardurilor hibride care, la rândul lor, au substituit anterior cardurile cu bandă magnetică.

În trimestrul III 2019, sistemul de plată **Visa** a deținut poziția de lider pe piața cardurilor din Republica Moldova cu o cotă de 50,6 la sută. Schimbarea ponderii, în comparație cu perioada similară a anului precedent, a fost condiționată de tendința băncilor de a emite pe parcursul trimestrului III carduri noi, aparținând sistemului de plăți Visa în proporție de 56,0 la sută.

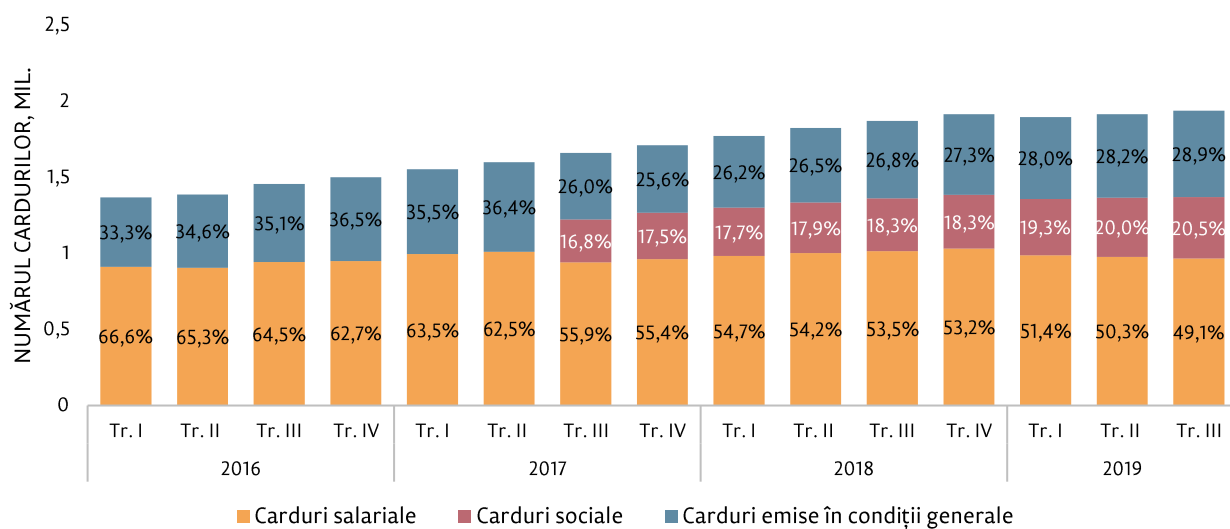
Cardurile sociale sunt categoria cu cea mai înaltă rată a cardurilor active. Totodată, 75,0 la sută din operațiunile efectuate cu cardurile sociale sunt operațiuni de retragere de numerar.

Diagrama 7. Numărul cardurilor de plată aflate în circulație, 2016-2019

Sursa: PSP raportori

Diagrama 8. Evoluția numărului cardurilor de plată, în funcție de condițiile emiterii, 2016-2019²

Notă: Până în trimestrul II 2017, băncile raportau cardurile personalizate, emise în baza proiectelor sociale sub același cod ca și cele în baza proiectelor salariale.

Sursa: PSP raportori

² Diagrama nu conține informația cu privire la cardurile personalizate, care constituie 1,6 la sută din numărul total de carduri aflate în circulație în trimestrul III 2019

Operațiuni efectuate cu cardurile emise de prestatorii de servicii de plată din Republica Moldova

Tabelul 2. Numărul operațiunilor efectuate prin intermediul cardurilor de plată emise de PSP din RM

	Denumire articol	Q3 2019		Q3 2018		Evoluția (Q3 2019 / Q3 2018)		
		număr	%	număr	%	%		
Carduri emise în RM	plăți fără numerar	Total plăți fără numerar	13 079 300	65,1%	8 550 833	56,3%	▲	53,0%
		card de debit	12 537 433	95,9%	8 164 013	95,5%	▲	53,6%
		card de credit	541 867	4,1%	386 820	4,5%	▲	40,1%
		MasterCard	6 088 568	46,6%	4 289 594	50,2%	▲	41,9%
		Visa	6 979 923	53,4%	4 235 704	49,5%	▲	64,8%
		American Express	10 809	0,1%	25 535	0,3%	▼	-57,7%
		în rețeaua proprie a băncilor (on-us)	4 435 292	33,9%	2 652 367	31,0%	▲	67,2%
		în rețeaua altor bănci din RM	5 184 977	39,6%	3 282 263	38,4%	▲	58,0%
		în străinătate	3 459 031	26,4%	2 616 203	30,6%	▲	32,2%
		cu prezența fizică a cardului	8 389 029	64,1%	5 111 637	59,8%	▲	64,1%
		fără prezența fizică a cardului: platforme de comerț electronic (e-commerce)	2 628 639	20,1%	2 027 338	23,7%	▲	29,7%
		fără prezența fizică a cardului: sisteme automatizate de deservire la distanță	1 870 348	14,3%	1 318 390	15,4%	▲	41,9%
		alte*	191 284	1,5%	93 468	1,1%	▲	104,7%
	retrageri de numerar	Total retrageri de numerar	7 018 646	34,9%	6 637 883	43,7%	▲	5,7%
		card de debit	6 829 503	97,3%	6 443 019	42,4%	▲	6,0%
		card de credit	189 143	2,7%	194 864	1,3%	▼	-2,9%
		MasterCard	3 402 080	48,5%	3 181 686	20,9%	▲	6,9%
Visa		3 616 190	51,5%	3 455 637	22,8%	▲	4,6%	
American Express		376	0,0%	560	0,0%	▼	-32,9%	
în rețeaua proprie a băncilor (on-us)		6 531 309	93,1%	6 219 661	40,9%	▲	5,0%	
în rețeaua altor bănci din RM	413 623	5,9%	348 967	2,3%	▲	18,5%		
în străinătate	73 714	1,1%	69 255	0,5%	▲	6,4%		
Total număr de operațiuni		20 097 946	100%	15 188 716	100%	▲	32,3%	
Carduri emise în străinătate	plăți fără numerar	Total plăți fără numerar	1 826 095	76,2%	1 463 529	74,8%	▲	24,8%
		MasterCard	1 015 705	55,6%	593 651	40,6%	▲	71,1%
		Visa	807 340	44,2%	866 898	59,2%	▼	-6,9%
		American Express	3 050	0,2%	2 980	0,2%	▲	2,3%
		cu prezența fizică a cardului	1 633 476	89,5%	1 013 746	69,3%	▲	61,1%
		fără prezența fizică a cardului	192 619	10,5%	449 783	30,7%	▼	-57,2%
	retrageri de numerar	Total retrageri de numerar	571 902	23,8%	492 119	25,2%	▲	16,2%
		MasterCard	285 394	49,9%	234 623	47,7%	▲	21,6%
		Visa	286 284	50,1%	257 258	52,3%	▲	11,3%
		American Express	224	0,0%	238	0,0%	▼	-5,9%
Total număr de operațiuni		2 397 997	100%	1 955 648	100%	▲	22,6%	

*Poștă/ email/ telefon (MO/TO)/ key entry sau la ghișeul băncii

Tabelul 3. Valoarea operațiunilor efectuate prin intermediul cardurilor de plată emise de PSP din RM

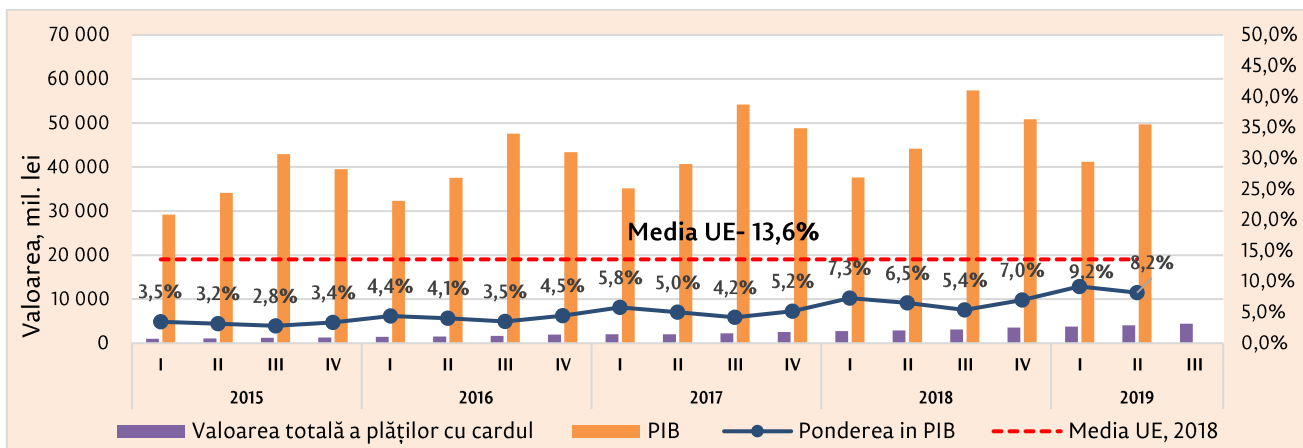
	Denumire articol	Q3 2019		Q3 2018		Evoluția (Q3 2019 / Q3 2018)		
		lei	%	lei	%	%		
Carduri emise în RM	plăți fără numerar	Total plăți fără numerar	4 439 723 570	24,7%	3 091 109 156	20,5%	▲	43,6%
		card de debit	4 203 547 076	94,7%	2 915 613 889	94,3%	▲	44,2%
		card de credit	236 176 494	5,3%	175 495 267	5,7%	▲	34,6%
		MasterCard	2 025 671 368	45,6%	1 444 646 871	46,7%	▲	40,2%
		Visa	2 408 783 147	54,3%	1 634 461 179	52,9%	▲	47,4%
		American Express	5 269 055	0,1%	12 001 106	0,4%	▼	-56,1%
		în rețeaua proprie a băncilor (on-us)	1 121 228 798	25,3%	725 463 708	23,5%	▲	54,6%
		în rețeaua altor bănci din RM	1 499 505 559	33,8%	984 162 746	31,8%	▲	52,4%
		în străinătate	1 818 989 213	41,0%	1 381 482 702	44,7%	▲	31,7%
		cu prezența fizică a cardului	2 620 315 171	59,0%	1 788 524 250	57,9%	▲	46,5%
	fără prezența fizică a cardului: platforme de comerț electronic (e-commerce)	1 188 605 655	26,8%	886 783 753	28,7%	▲	34,0%	
	fără prezența fizică a cardului: sisteme automatizate de deservire la distanță	477 296 604	10,8%	319 827 740	10,3%	▲	49,2%	
	Alte*	153 506 140	3,5%	95 973 413	3,1%	▲	59,9%	
	retrageri de numerar	Total retrageri de numerar	13 532 936 842	75,3%	11 961 423 962	79,5%	▲	13,1%
		card de debit	13 174 153 740	97,3%	11 609 950 236	97,1%	▲	13,5%
		card de credit	358 783 102	2,7%	351 473 726	2,9%	▲	2,1%
		MasterCard	6 268 546 006	46,3%	5 972 088 059	49,9%	▲	5,0%
Visa		7 263 374 774	53,7%	5 988 076 339	50,1%	▲	21,3%	
American Express		1 016 062	0,01%	1 259 564	0,01%	▼	-19,3%	
în rețeaua proprie a băncilor (on-us)		12 932 693 042	95,6%	11 478 989 055	96,0%	▲	12,7%	
în rețeaua altor bănci din RM		392 867 239	2,9%	308 206 640	2,6%	▲	27,5%	
în străinătate	207 376 561	1,5%	174 228 267	1,5%	▲	19,0%		
Total valoarea operațiunilor		17 972 660 412	100%	15 052 533 118	100%	▲	19,4%	
Carduri emise în străinătate	plăți fără numerar	Total plăți fără numerar	1 196 131 208	45,1%	916 963 770	43,9%	▲	30,4%
		MasterCard	536 013 795	44,8%	374 476 490	40,8%	▲	43,1%
		Visa	651 051 410	54,4%	533 685 566	58,2%	▲	22,0%
		American Express	9 066 003	0,8%	8 801 714	1,0%	▲	3,0%
		cu prezența fizică a cardului	844 413 220	70,6%	592 845 440	64,7%	▲	42,4%
	fără prezența fizică a cardului	351 717 988	29,4%	324 118 330	35,3%	▲	8,5%	
	retrageri de numerar	Total retrageri de numerar	1 457 153 654	54,9%	1 171 311 156	56,1%	▲	24,4%
		MasterCard	714 433 452	49,0%	572 144 463	48,8%	▲	24,9%
		Visa	741 665 187	50,9%	598 310 367	51,1%	▲	24,0%
		American Express	1 055 015	0,1%	856 326	0,1%	▲	23,2%
Total valoarea operațiunilor		2 653 284 862	100%	2 088 274 926	100%	▲	27,1%	

*Poștă/ email/ telefon (MO/TO)/ key entry sau la ghișeu la bancă

Importanța plăților efectuate prin intermediul cardurilor de plată în economia Republicii Moldova este evaluată prin ponderea valorii totale a plăților fără numerar raportate la PIB.

În perioada anilor 2015-2019, ritmul de creștere a ponderii valorii plăților efectuate cu cardurile de plată în PIB a evoluat lent, însă constant.

Diagrama 9. Ponderea în PIB a plăților fără numerar efectuate prin intermediul cardurilor de plată emise în Republica Moldova, 2015-2019.

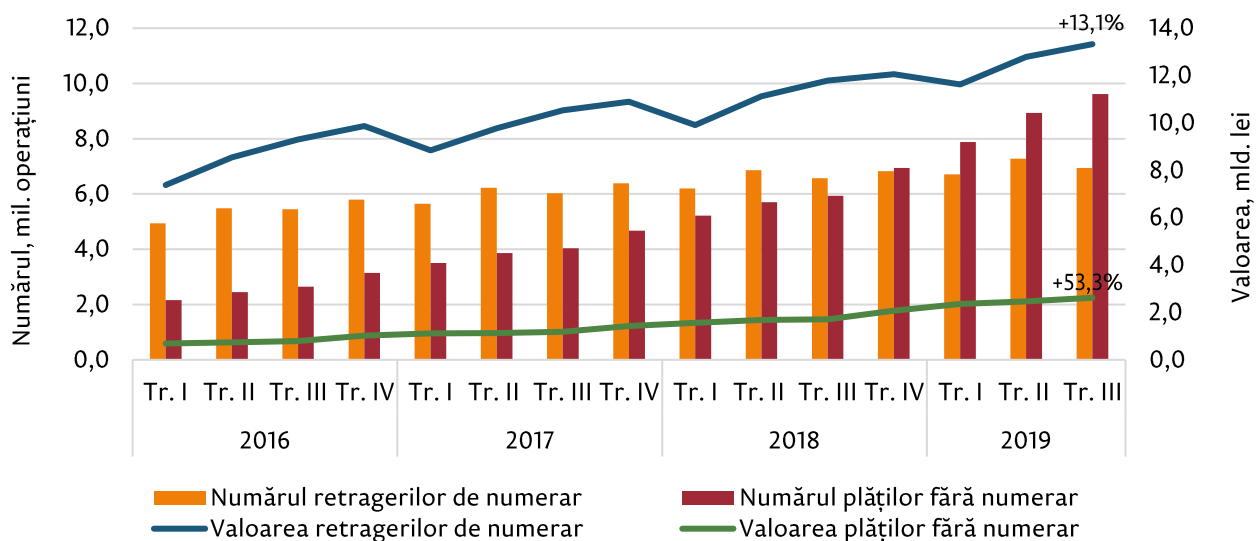
Sursa: ECB Statistical Data Warehouse, Biroul Național de Statistică, PSP raportori

Conform datelor pentru anul 2018, în Republica Moldova, ponderea PFN în PIB a reprezentat 6,4 la sută (spre comparație, în România acest indicator a constituit 8,8 la sută, iar în Bulgaria 9,4 la sută). Statistica Băncii Central Europene care include și datele pentru Marea Britanie (cu ponderea de 44,6 la sută din PIB), majorează media UE a indicatorului menționat până la valoarea de 20,4 la sută pentru anul 2018.

Anul	2016		2017		2018	
	valoarea	evoluția	valoarea	evoluția	valoarea	evoluția
PIB (mii lei)	160 814 564	4,4%*	178 880 890	4,7%*	192 278 000	4,0%*
Valoarea totală a plăților cu cardul (mii lei)	6 577 273	41,7%	8 893 212	35,2%	12 270 325	38,0%
Ponderea în PIB	4,1%		5,0%		6,4%	

*reprezintă creșterea în termeni reali față de anul precedent

Diagrama 10. Numărul și valoarea operațiunilor domestice efectuate cu cardurile de plată, 2016-2019

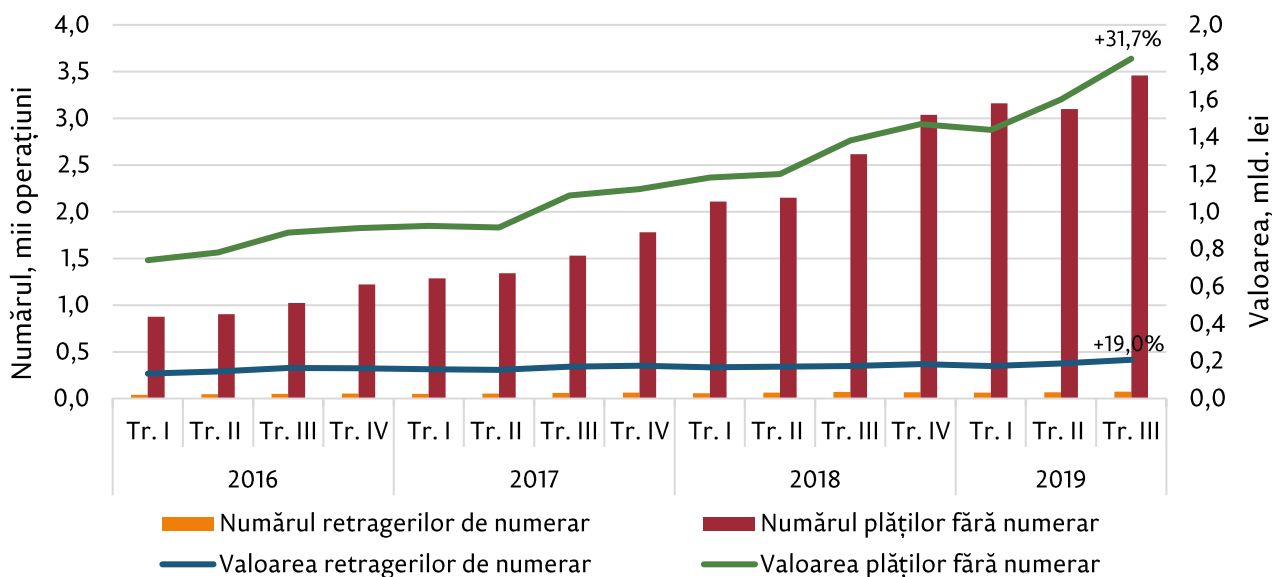

Sursa: PSP raportori

Valoarea medie a operațiunilor domestice (MDL)

Anul	2016		2017		2018	
Indicatorul	valoarea	evoluția	valoarea	evoluția	valoarea	evoluția
Plată FN	313	-2,7%	301	-3,6%	296	-1,9%
Retragere	1 620	6,0%	1 649	1,8%	1 696	2,9%

Diagrama 11. Numărul și valoarea operațiunilor efectuate peste hotare cu cardurile de plată emise în RM, 2016-2019

Valoarea medie a operațiunilor efectuate peste hotare cu cardul emis în RM (MDL)

Anul	2016		2017		2018	
Indicatorul	valoarea	evoluția	valoarea	evoluția	valoarea	evoluția
Plată FN	826	▼ -16,2%	681	▼ -17,5%	528	▼ -22,5%
Retragere	3 239	▼ -4,8%	2 959	▼ -8,6%	2 713	▼ -8,3%

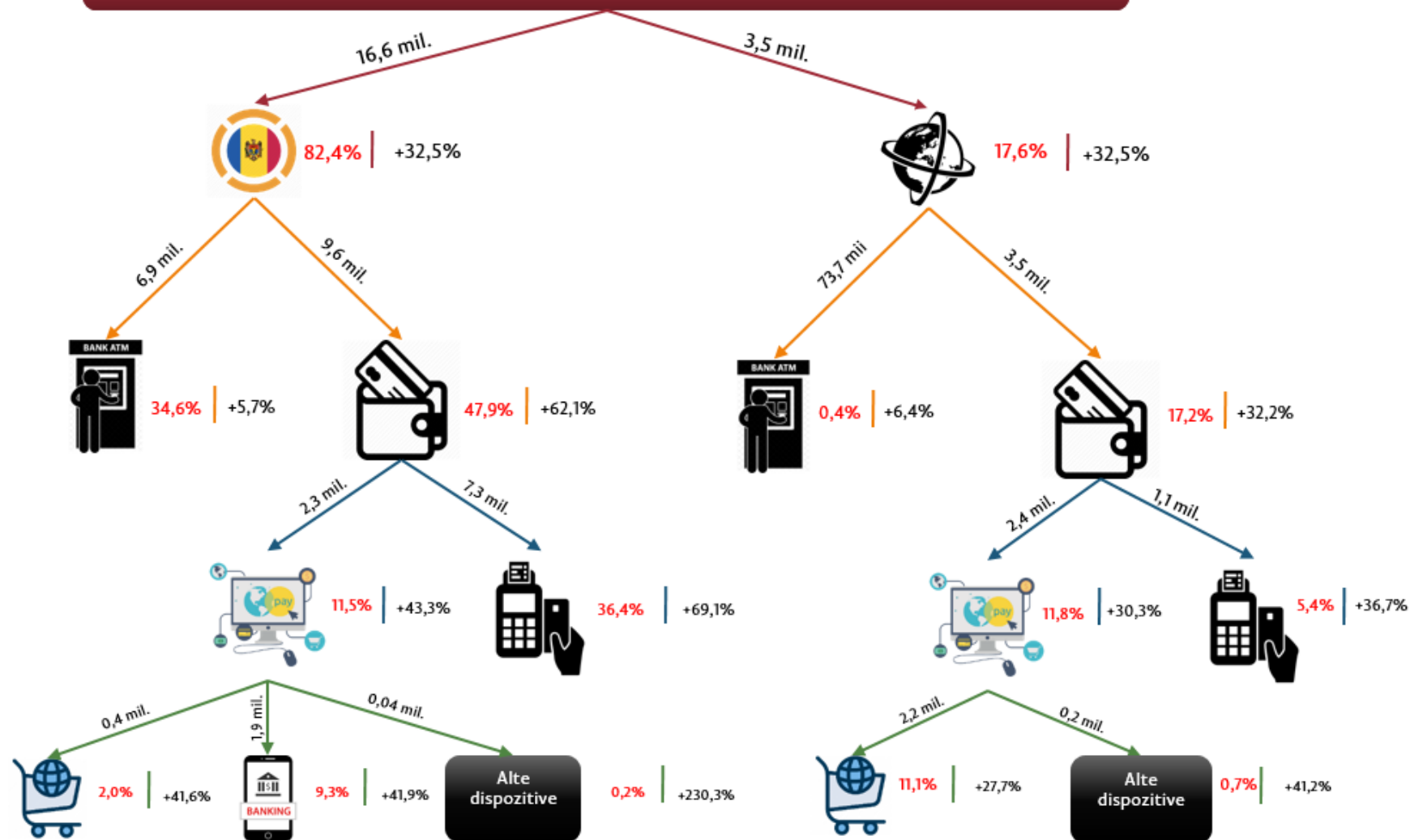
Circa 90 la sută din piața cardurilor de plată din Republica Moldova este constituită din ponderea cumulativă a patru bănci licențiate.

Tabel 4. Clasamentul primelor patru bănci după cota cardurilor deținute, numărul și valoarea operațiunilor efectuate cu cardurile de plată emise în Republica Moldova și a rețelei de acceptare în trimestrul III 2019

Denumire bancă	Ponderea în nr. total carduri deținute	Ponderea în nr. total operațiuni	Dintre care PFN (pondere în nr. operațiuni ale băncii)	Ponderea în valoarea totală a operațiunilor	Ponderea în rețeaua de acceptare prin POS
BC „Moldindconbank” S.A.	37,9%	34,5%	65,8%	30,7%	25,2%
BC „Moldova– Agroindbank” S.A.	27,8%	26,2%	63,2%	29,4%	33,7%
BC „Victoriabank” S.A.	16,4%	22,7%	69,4%	20,4%	28,8%
Mobiasbancă-OTP Grup S.A.	7,3%	7,7%	57,9%	7,8%	0,0%
Total	89,4%	91,1%	65,1%	88,3%	87,7%

Sursa: PSP raportori

Numărul operațiunilor efectuate cu cardurile emise în RM – trim. III 2019 (20,1 mil. operațiuni)

Legendă:

- tranzacții efectuate în RM

- tranzacții efectuate peste hotare

- retrageri de numerar

- plăți fără numerar

- plăți fără numerar, cu prezența fizică a cardului de plată

- plăți fără numerar, fără prezența fizică a cardului de plată

- plăți fără numerar, prin intermediul platformelor de comerț electronic (e-commerce)

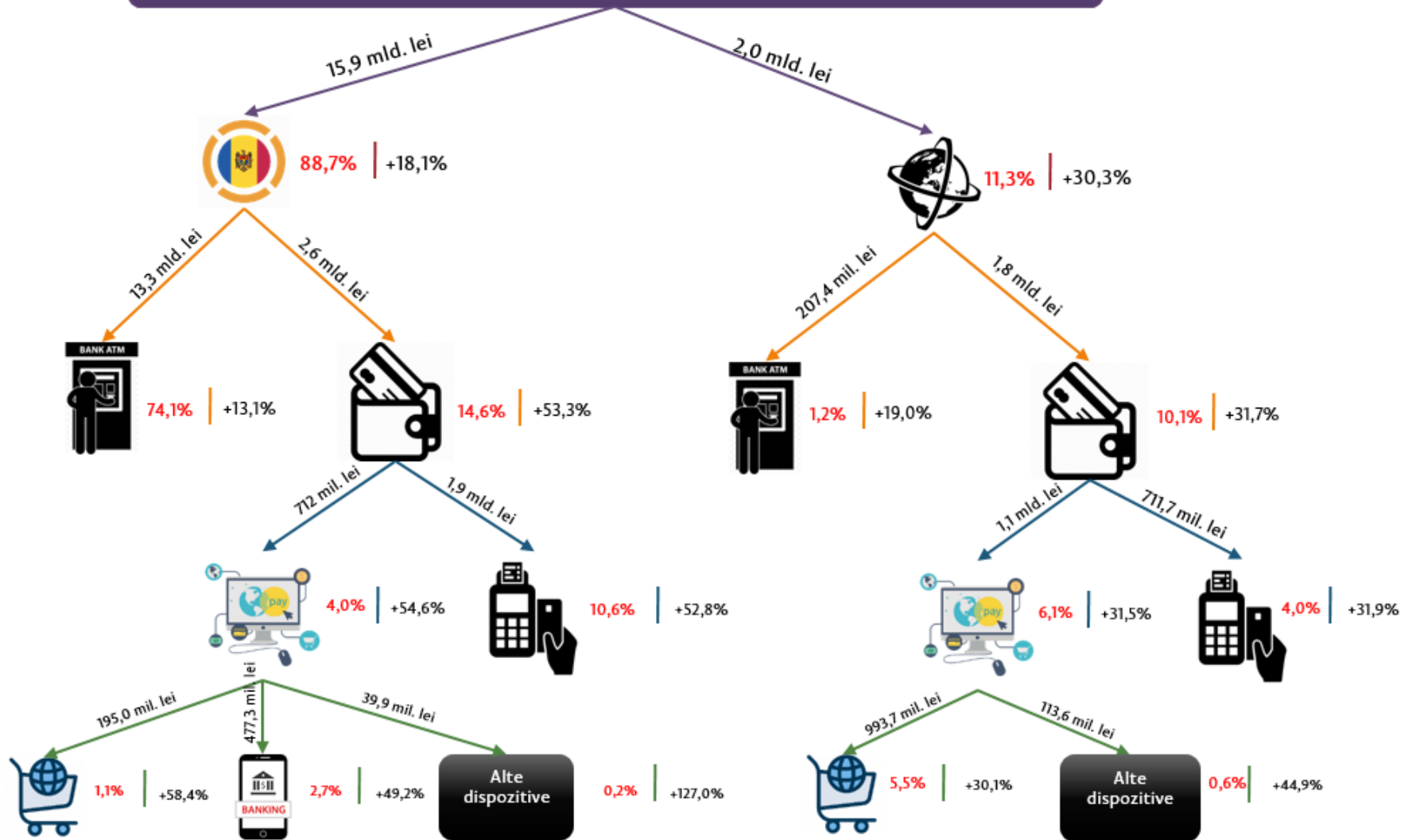

- plăți fără numerar, prin intermediul SADD

- plăți fără numerar, prin intermediul poștei/ email/ telefon (MO/TO)/ key entry sau la ghișeul băncii

Valoarea operațiunilor efectuate cu cardurile emise în RM – trim. III 2019 (17,9 miliarde lei)

Legendă:

- - tranzacții efectuate în RM
- - tranzacții efectuate peste hotare
- - retrageri de numerar
- - plăți fără numerar
- - plăți fără numerar, cu prezența fizică a cardului de plată
- - plăți fără numerar, fără prezența fizică a cardului de plată
- - plăți fără numerar, prin intermediul platformelor de comerț electronic (e-commerce)
- - plăți fără numerar, prin intermediul SADD
- - plăți fără numerar, prin intermediul poștei/ email/ telefon (MO/TO)/ key entry sau la ghișeu la băncii

Tabelul 5. Rețeaua de acceptare din Republica Moldova

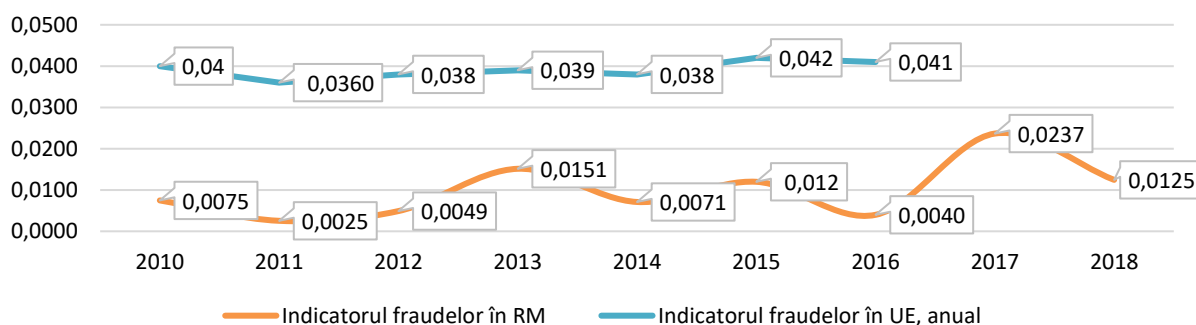
Indicatori			Q3 2019	Q3 2018	Evoluție, %	Nr. per 1000 locuitori	
						RM	Media UE
Dispozitive speciale	Terminale de autodeservire	ATM	1 288	1 124	▲ 14,6%	0,5	0,8
	terminale POS	amplasate la comercianți	17 450	15 063	▲ 15,8%	7,4	29,6
		<i>inclusiv contactless</i>	11 560	8 244	▲ 40,2%		
		amplasate la bănci	2 443	2 547	▼ -4,1%		
		<i>inclusiv contactless</i>	407	303	▲ 34,3%		
	platforme de comerț electronic*	amplasate la bănci	393	502	▼ -21,7%		
Total:			21 574	19 236	▲ 12,2%		

* soluție software ce permite acceptarea cardurilor de plată în mediul online

Diminuarea numărului platformelor de comerț electronic cu 21,7 la sută față de aceeași perioadă a anului trecut a fost cauzată de reevaluarea de către bănci a cerințelor de securitate și gestiune a riscurilor impuse comercianților, ceea ce a condus la sistarea activității a 135 de platforme de comerț electronic.

Cel mai important ritm de creștere față de perioada similară a anului trecut au înregistrat terminalele *contactless* ca răspuns la intenția punctelor comerciale de a spori confortul și eficiența la achitare atât pentru client, cât și pentru angajat.

Diagrama 12. Indicatorul fraudelor aferente cardurilor de plată în RM și EU, 2010-2018

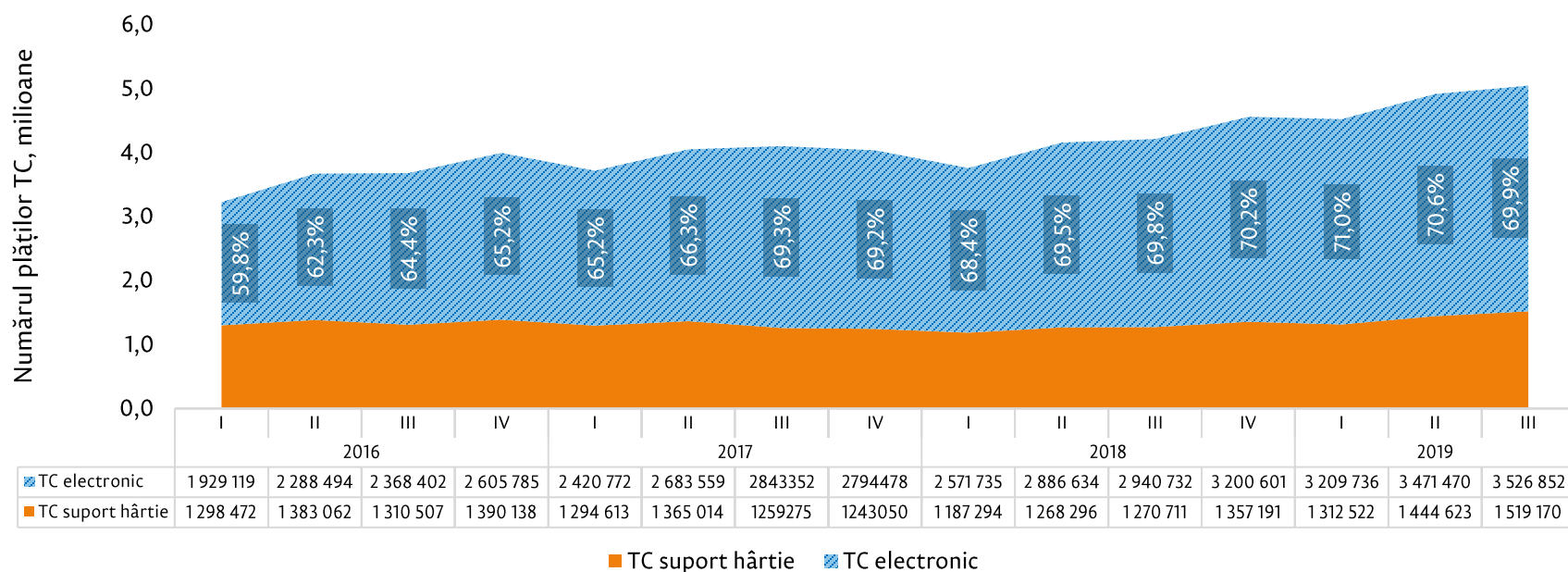

Un indicator relevant care reflectă mărimea fraudelor și care este utilizat în practica internațională este raportul dintre valoarea fraudelor și valoarea operațiunilor cu carduri de plată. În acest sens, indicatorul respectiv pentru trimestrul III 2019 constituie 0,0125 la sută din valoarea totală a tranzacțiilor efectuate cu cardurile emise în RM, fiind în continuare sub nivelul european.

2.2. Transferul de credit

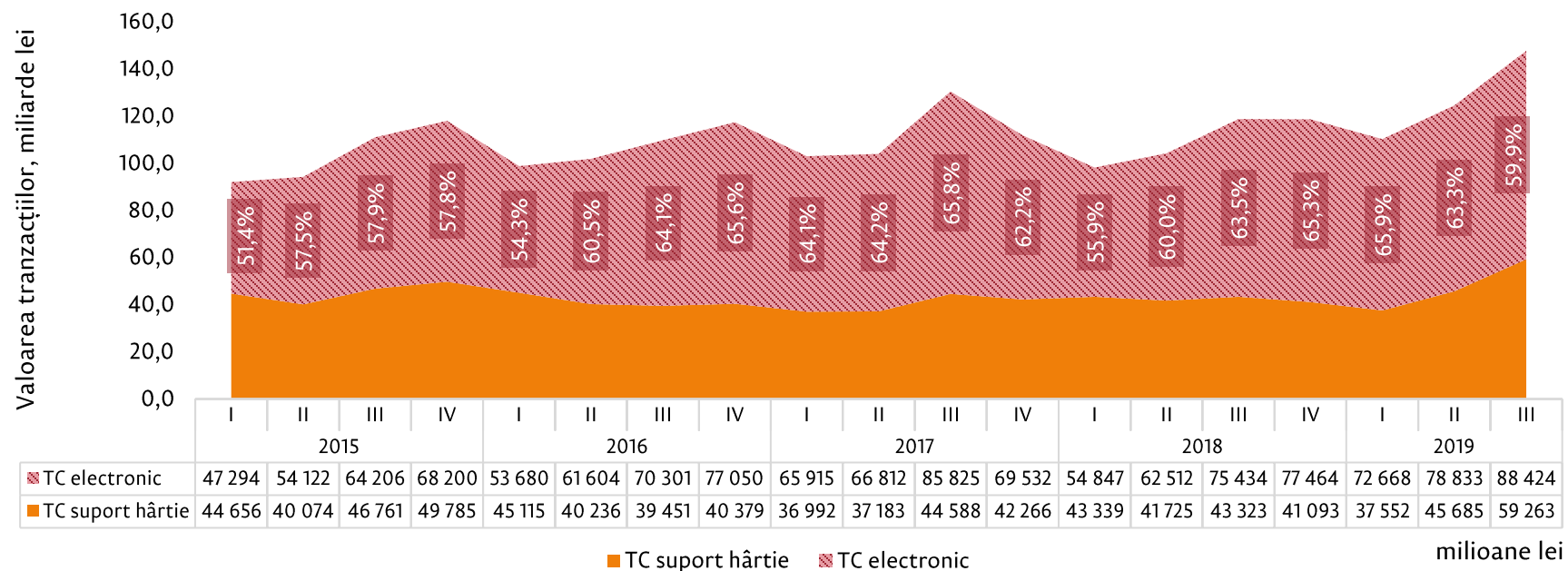
Diagrama 13. Evoluția digitalizării transferului de credit (TC), în funcție de numărul operațiunilor de TC, în perioada 2016-2019

Sursa: PSP raportori

Din numărul total de operațiuni de plată efectuate prin intermediul transferului de credit inițiate de clienții băncilor (5,0 mil. operațiuni), **69,9 la sută** au fost inițiate în format electronic prin intermediul SADD, ceea ce reflectă gradul de digitalizare a serviciilor de plată în Republica Moldova.

Diagrama 14. Evoluția digitalizării transferului de credit (TC), în funcție de valoarea TC, în perioada 2016-2019

Sursa: PSP raportori

Totodată, valoarea operațiunilor efectuate prin intermediul transferului de credit inițiate de clienții băncilor a însumat **147,7 mld. lei**, dintre care:

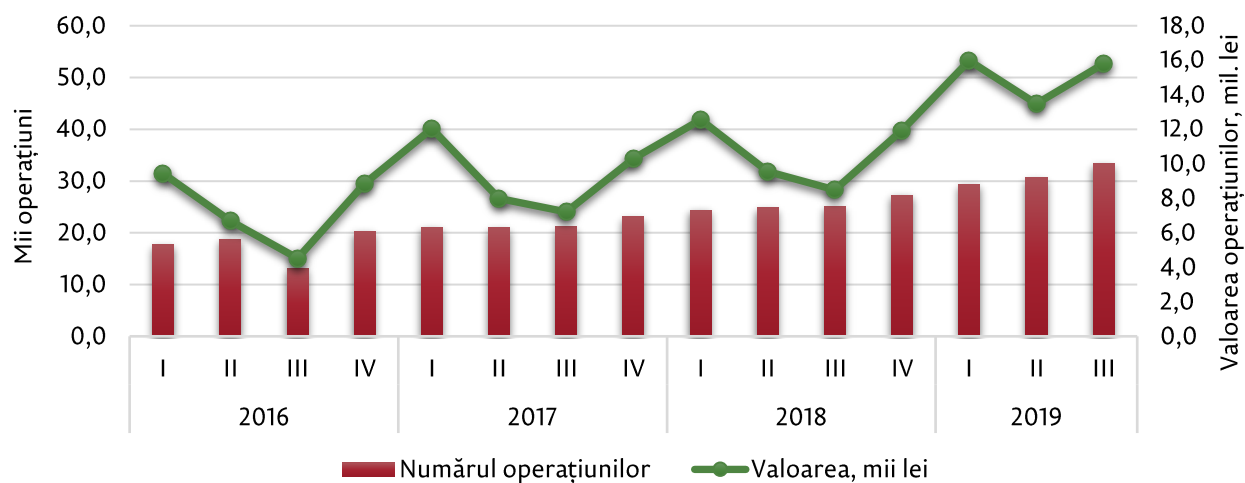
- 59,9 la sută – în format electronic (prin SADD);
- 40,1 la sută – pe suport hârtie.

Din 1 septembrie 2019, prin *Hotărârea Comitetului executiv al BNM nr. 180 din iunie 2019*, a fost limitată valoarea comisiunilor ce poate fi stabilită de prestatorii de servicii de plată pentru operațiunile ce presupun utilizarea SAPI. Astfel, pentru ordinele de plată recepționate în mod electronic, aceștia vor percepe un comision maxim de până la 3,5 lei pentru procesarea unui document de plată în sistemul CDN și de până la 20 lei pentru procesarea unui document de plată în sistemul DBTR. Tendințele prezentate în diagrama nr. 14 nu reflectă, deocamdată, efectul scontat al deciziei.

2.3. Debitarea directă

Pe parcursul trimestrului III 2019, prin intermediul debitării directe, au fost efectuate 33,3 mii tranzacții în sumă totală de 15,8 mil. lei, crescând ca număr cu 32,5 la sută și ca valoare cu 86,0 la sută.

Diagrama 15. Evoluția tranzacțiilor efectuate prin intermediul debitării directe, în perioada 2016-2019

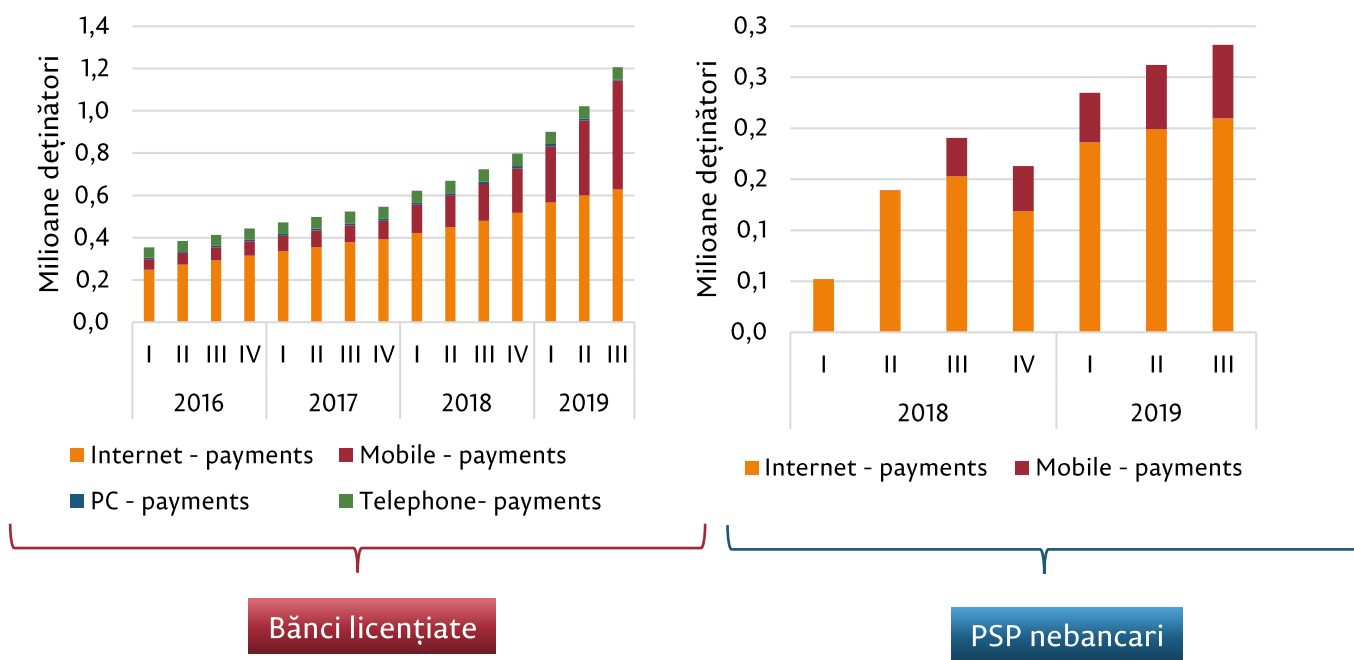

Numărul total al utilizatorilor acestui instrument la finele trimestrului III 2019 a constituit 7,1 mii persoane, de doua ori mai multe comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Dintre aceștia, majoritatea sunt persoane fizice, care utilizează debitarea directă, preponderent, pentru plata serviciilor comunale.

2.4. Sistemele automatizate de deservire la distanță

Diagrama 16. Evoluția numărului deținătorilor SADD

Sursa: PSP raportori

Numărul total al deținătorilor SADD a constituit 1,5 mil. deținători la finele trimestrului III 2019, majorându-se cu 62,9 la sută față de trimestrul III 2018.

Din numărul total de deținători SADD:

- 81,1 la sută sunt înregistrați în cadrul sistemelor automatizate ale băncilor licențiate;
- 18,9 la sută sunt înregistrați în soluțiile oferite de prestatorii de servicii de plată nebankari.

Majorarea numărului deținătorilor SADD de la finele trimestrului III 2019, comparativ cu perioada similară a anului precedent, se datorează creșterii considerabile a numărului utilizatorilor sistemelor de tip *mobile-payments*, în contextul lansării mai multor aplicații mobile de către prestatorii de servicii de plată în ultima perioadă și promovarea intensă a acestora, cum ar fi: MAIBank, Fincompay, MICB Mobile banking, VB24 Mobile, precum și a creșterii constante a numărului utilizatorilor înregistrați în cadrul sistemelor de tip *internet-payments*.

Numărul deținătorilor activi³, de asemenea, a consemnat o tendință de creștere de 46,7 la sută, mai exact, de la 251,3 mii la finele trimestrului III 2018 la **368,5 mii** la finele trimestrului III 2019. Menționăm că, **cota utilizatorilor activi constituie 24,8 la sută** din totalul deținătorilor pentru trimestrul III 2019.

La nivelul sistemului bancar, ponderea deținătorilor activi în cadrul SADD a reprezentat 29,1 la sută, iar la nivelul PSP nebancari acest indicator este de 6,1 la sută.

De asemenea, **majorarea numărului utilizatorilor activi** a fost generată de creșterea impunătoare a acestora în cadrul aplicațiilor *mobile*, ceea ce ilustrează că acest tip de aplicații capătă popularitate în RM datorită comodității și flexibilității de a gestiona mijloacele bănești de la distanță.

Tabelul 6. Distribuția deținătorilor, în funcție de SADD utilizat (bănci + PSP nebancari), la finele trimestrului III 2019

Tipul SADD	Numărul deținătorilor	Ponderea deținătorilor SADD	Evoluția în dinamică relativă	Rata utilizării
Internet-payments	838 330	56,3%	↑ 32,5%	19,5%
Mobile-payments	586 559	39,4%	↑ 176,5%	34,4%
Telephone-payments (SADD informațional)	57 742	3,9%	↓ -1,7%	-
PC-payments	6 092	0,4%	↓ -41,0%	49,7%
Total	1 488 723	100%	↑ 62,9%	24,8%

Sursa: PSP raportori

Urmărind tendințele înregistrate pe piața SADD, se observă o creștere continuă a numărului utilizatorilor SADD, în special a celor care aplică sistemele de tip *mobile-payments*, o **creștere de 176,5 la sută** față de perioada similară a anului precedent, iar numărul utilizatorilor de *internet-payments* a înregistrat o creștere de 32,5 la sută față de trimestrul III 2018.

PC-payments indică cea mai înaltă rată de utilizare (49,7 la sută) - fiecare al doilea deținător fiind unul activ. **Internet-payments** a fost utilizat de fiecare al cincilea deținător pentru efectuarea operațiunilor de plată, rata de utilizare fiind de 19,5 la sută. **Mobile-payments** a fost utilizat pentru efectuarea plăților de 34,4 la sută din numărul total de deținători înregistrați.

³ Deținător SADD care a efectuat cel puțin o operațiune financiară pe parcursul unui trimestru printr-un sistem automatizat de deservire la distanță.

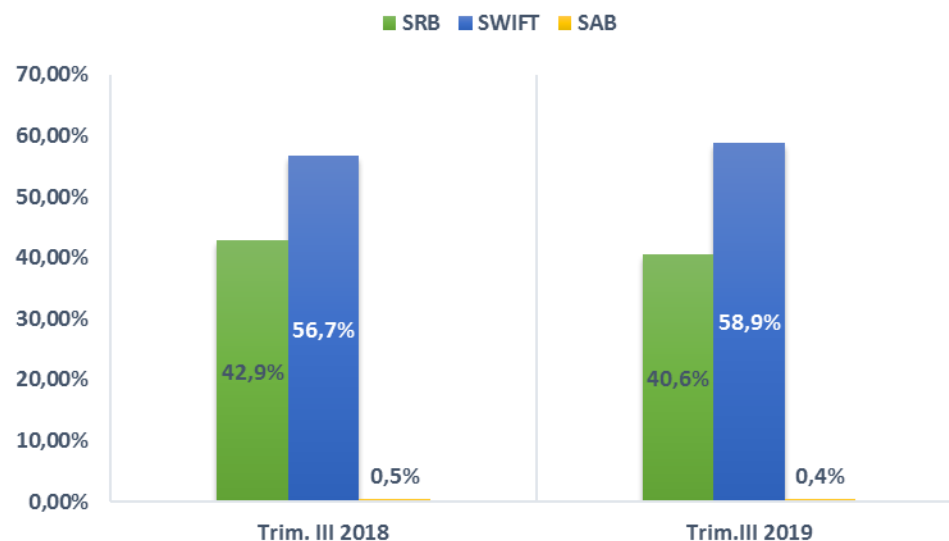
3. Remiterile de bani

Cota de piață a SRB, SWIFT și SAB (pentru persoane fizice)

Recepționate în Republica Moldova

Efectuate din/în Republica Moldova

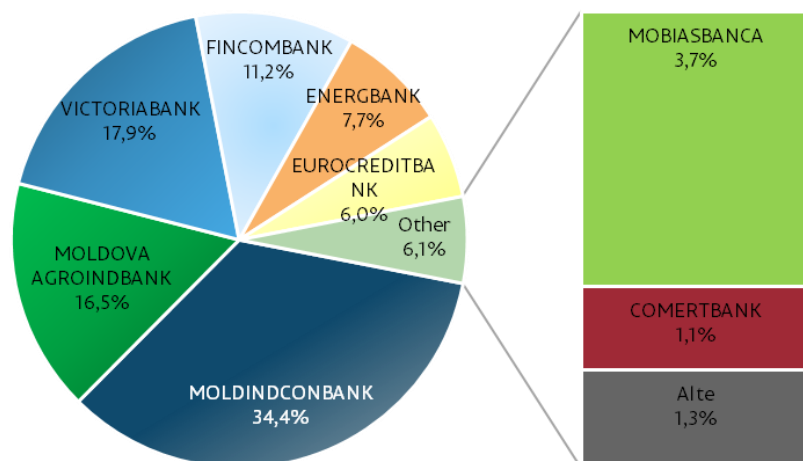

Pe parcursul trimestrului III 2019, cel mai mare flux de bani a fost recepționat în RM prin intermediul sistemelor de remitere de bani (SRB) – o pondere de **88,0 la sută**, e prin rețeaua SWIFT - în proporție de **10,6 la sută** de către persoanele fizice, iar serviciile prestate în baza acordurilor bilaterale (SAB) au deținut o pondere de doar **1,4%**.

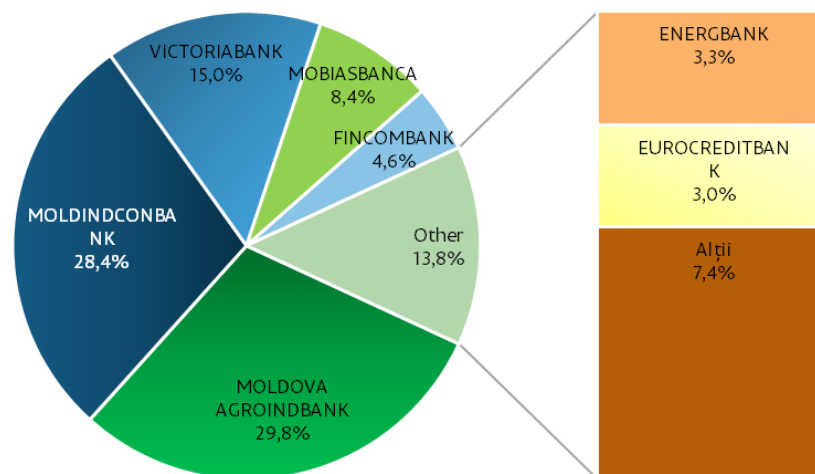
La expedierea mijloacelor bănești din RM, rețeaua SWIFT a fost utilizată în proporție de **58,9 la sută** din valoarea totală, fiind succedată de sistemele de remitere de bani cu **40,6 la sută**, iar serviciile acordate în baza acordurilor bilaterale au deținut o pondere modestă de **0,4 la sută**.

Cota de piață a prestatorilor de servicii de plată (pentru remiteri efectuate/ recepționate de persoane fizice)

Recepționate în Republica Moldova

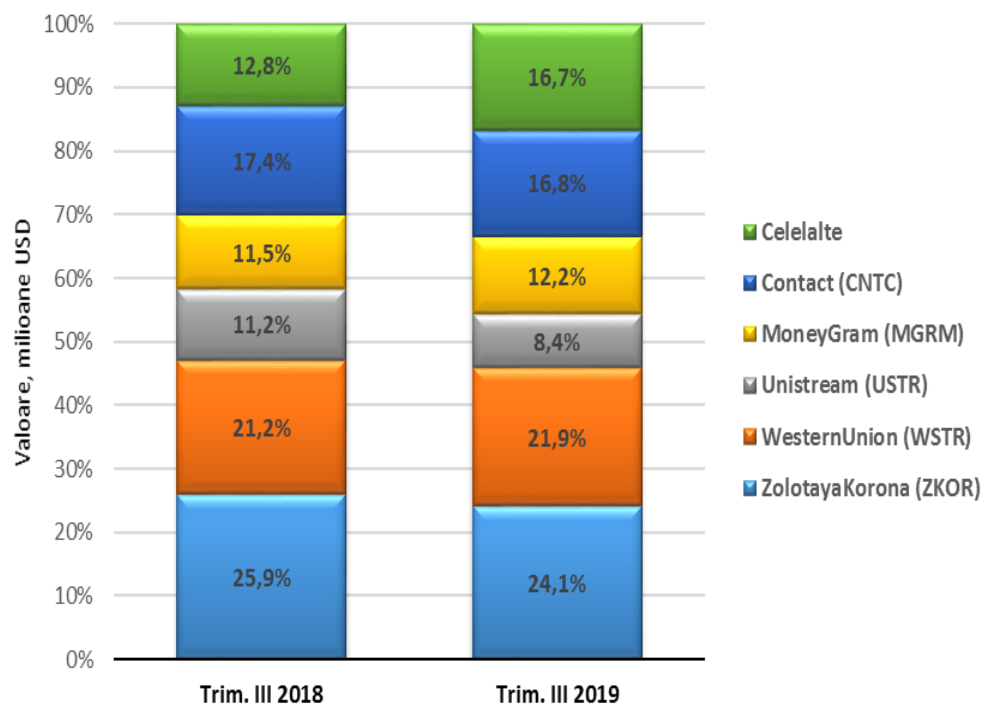
Efectuate din/în Republica Moldova

Cumulativ, prin intermediul băncilor BC „Moldindconbank” S.A., BC „Victoriabank” S.A. și BC „Moldova-Agroindbank” S.A. au fost tranzacționate aproximativ **69,0 la sută** din valoarea remiterilor de bani recepționate și **73,0 la sută** din valoarea remiterilor efectuate pe parcursul trimestrului III 2019, acestea fiind lideri pe piața remiterilor de bani.

SRB - distribuția valorică a sistemelor de remitere de bani (pentru persoane fizice)

Recepționate în Republica Moldova

Efectuate din/în Republica Moldova

